

~~"BAERNE" (tijdschrift van de Historische Kring "Baerne")~~

~~3e jaargang - nummer 5 - november 1979~~

Verschijnt 5 keer per jaar

o-o-o-o-o-o-o

Redactie: mevr. L.M. Bijvanck-Dingemans
de heer J. Kruidenier

Redactie-adres: De heer J. Kruidenier,
Smutslaan 2, Baarn.
tel. 02154 - 17860

o-o-o-o-o-o-o

De Historische Kring "Baerne" stelt zich ten doel het bestuderen van en belangstelling kweken voor geschiedenis in het algemeen en dit voor Baarn in het bijzonder. Zij tracht dit doel te bereiken door middel van het organiseren van lezingen, excursies, tentoonstellingen en het uitgeven van een eigen tijdschrift. Naast deze algemene activiteiten bestaat de mogelijkheid toe te treden tot de volgende werkgroepen:

1. De werkgroep Oudheidkamer

Deze groep houdt zich o.a. bezig met het beheer en het uitbreiden van de kollektie Gemeentelijke Oudheidkamer.
Inlichtingen: mevr. G.H. Grootendorst, *Jvd BRINK*
Van Beethovenlaan 5, Baarn.
tel. 02154 - 13133.

2. De werkgroep Archeologie (ARWE)

Inlichtingen: de heer B. Braat,
Gerrit v.d. Veenlaan 2, Baarn.
tel. 02154 - 12523.

Dagelijks Bestuur van de vereniging:

wrnd. voorzitter : mevr. G.H. Grootendorst
wrnd. secretaris : de heer B. Braat
penningmeester : de heer E. v.d. Steeg,
Talmalaan 39, Baarn.
tel. 02154 - 17571.

Postadres van de vereniging: Postbus 326, Baarn.

VOORWOORD BURGEMEESTER

Namens het Gemeentebestuur feliciteer ik de Historische Kring "Baerne" van harte met het eerste lustrum.

Al bestaat uw Kring pas 5 jaren en is zij nog één van de jongste organisaties in het Baarnse verenigingsleven, toch is een gelukwens zeker op zijn plaats.

U heeft in deze korte tijd regelmatig bewezen een belangrijke plaats in dit verenigingsleven in te nemen. Verschillende tentoonstellingen heeft uw Kring georganiseerd, mede waardoor een aantal evenementen meer inhoud heeft gekregen.

Met enige archeologische vondsten deed u belangrijk werk voor de plaatselijke historie.

De kontakten met het Gemeentebestuur kwamen vooral tot uiting bij uw goede zorgen voor de archiefstukken, schilderijen enz., afkomstig van de voormalige Oudheidkamer.

Uw blad "Baerne" lees ik immer met veel interesse.

De onlangs gewijzigde opzet is zeker in het belang van de lezers.

Ik hoop, dat Baarn nog vele jaren van uw activiteiten gebruik zal kunnen maken.

De burgemeester,
Mr. J.P. Miedema.

INTERVIEW MET DE HEER MR. C.C.M. COLLARD

Onlangs was de redactie te gast bij de heer Collard, ere-voorzitter en mede-oprichter van de H.K. "Baerne". Hieronder volgt een beknopte samenvatting van dit interview. Wij danken het echtpaar Collard voor hun welwillende medewerking en voor de ons geboden gastvrijheid.

o-o-o-o-o-o-o

Op 17 november a.s. viert de H.K. haar 5-jarig bestaan. Kunt u de lezers iets vertellen over de voorgeschiedenis van onze vereniging?

"In eerste instantie herinner ik mij de Oudheidkamer, die in Huize Holland was ondergebracht. Voor die tijd moet men reeds de beschikking hebben gehad over een zaaltje aan het Mesdagplein. De heren Van Loon, Astro, Witte en Smit speelden een belangrijke rol bij het beheren van deze kollektie."

Waaruit bestond deze verzameling?

"Het was een fragmentarische kollektie; meubels, aardewerk, schilderijen enz. Opmerkelijk was een maquette van Baarn, een zeer fraai exemplaar."

Waarom verhuisde men in de jaren '60 naar het Nutsgebouw?

"Er was weinig belangstelling voor Huize Holland. De villa was bovendien oud en minder geschikt voor het bewaren van de kollektie. Bovendien kostte het beheer de Gemeente veel geld. Het is met name mevr. De Leeuw geweest, die het initiatief nam tot het oprichten van de Gemeentelijke Commissie Oudheidkamer."

Wie waren er lid van deze commissie?

"O.a. de heren De Leeuw, De Ruig, V.d. Mersch, Beuke, Witsenburg, Van Hooft en ikzelf. Binnen deze commissie bestonden eigenlijk twee stromingen. Sommige leden interesseerden zich vooral voor de specifiek Baarnse historie, anderen hadden een meer algemene belangstelling voor de geschiedenis."

Tot welke groep behoorde u?

"Ik interesseer me vooral voor algemene geschiedenis. Dat wil niet zeggen dat ik de geschiedenis van Baarn onbelangrijk vind."

Is er een periode waarvoor u zich in het bijzonder interesseert?

"De 18e eeuw, met name de periode van de Aufklärung (verlichting), met mensen als Voltaire en Rousseau. Deze tijd is voor de beschaving van enorme betekenis geweest. Je kunt zeggen dat de mensheid toen volwassen begon te worden. De invloed van de verlichting doet zich heden ten dage nog steeds gelden. Ik heb het gevoel, dat iemand uit de 20e eeuw beter contact zou hebben met een 18e-eeuwer dan met een 19e-eeuwer."

Wat is volgens u de zin van geschiedenisbestudering?

"De grootste betekenis is volgens mij, dat men door het bestuderen van de objektieve geschiedenis komt tot een grotere verdraagzaamheid. Men leert er door te relativieren. De opvoedkundige waarde is dus groot, mits men het objektief doceert. Bovendien kunnen we eruit leren welke kultuurgoederen we moeten bewaren. De keuze van bewaren bepaalt nl. de kultuur."

Hoe is men in 1974 gekomen tot de oprichting van de H.K.?

"Aanleiding was de tentoonstelling "100 jaar Spoor". Oude herinneringen kwamen boven. We vonden het jammer dat de restanten van de vroegere Oudheidkamer ongebruikt in de kelder van het Gemeentehuis lagen. De heren V.d. Mersch, De Ruig en ik kwamen toen op het idee om via een oproep in de krant eens te kijken of er in Baarn belangstelling bestond voor een historische vereniging. Die belangstelling bleek inderdaad zeer groot."

Wat is het belangrijkste verschil tussen de H.K. en de vroegere Commissie voor de Oudheidkamer?

"De H.K. wil een doorsnede zijn van de hele Baarnse bevolking en is hierdoor levensvatbaarder. Ook het idee van de werkgroepen is een verschil met vroeger."

Heeft de ontwikkeling van de H.K. aan uw verwachtingen voldaan?

"Dat zeker. Het is een bloeiende vereniging geworden. De ontwikkeling van de H.K. is alleen anders verlopen dan ik me oorspronkelijk had voorgesteld. Via andere wegen is men echter toch tot hetzelfde resultaat gekomen. Dergelijke ontwikkelingen zijn kennelijk nooit voorspelbaar. Men kan uit alles merken dat de H.K. binnen Baarn funktioneert en een duidelijk bestaansrecht heeft."

o-o-o-o-o-o

WAT IS U HET MEESTE BIJGEBLEVEN, TERUGBLIKKEND OP 5 JAAR HISTORISCHE KRING?

Deze vraag werd gesteld aan onderstaande personen.
Hun antwoord klonk als volgt:

- Betty Overeem
(oud-voorzitster Arwe) : De vergaderingen van de Archeologische Werkgroep in huiselijke kring;
De Landesaufnahmen in het bos;
De cursus Archeologie.
- Flud van Giffen
(oud-bestuurslid en mede-oprichter van de Arwe) : Verguldavondjes, waarbij de heer Collard voorlas uit de Camera Obscura, mevrouw Bart de chocolademelk schonk en mevrouw Astro ons vertelde hoe rum met verf gemengd kan worden.
- Jojada Verrips
(oud-voorzitter Arwe en mede-oprichter Vuursteen-koerier) : De heer Collard.
- Piet Tieleman : De vondst van het doopvont, waarvan overigens nooit bewezen is dat het tijdens de Reformatie is vernield.
- Pieter Jacobs : De voorbereiding van de tentoonstelling in de Pauluskerk.
- Mien Bart : De gezellige kontakten, verkregen d.m.v. de H.K. en het eerste verguld-avondje.
- Thijmen de Ruig : De tentoonstelling in de Pauluskerk en in het Cantonpark.

5 JAAR OUDHEIDKAMER

Welke datum het nu precies is die we als geboortedatum van de werkgroep Oudheidkamer kunnen beschouwen, is niet duidelijk. Het woord "Oudheidkamer" en "weer in ere herstellen" viel in elk geval al die eerste avond in het Nutsgebouw in december 1974, toen een aantal belangstellenden reageerde op een oproep in de Baarnsche Courant om te komen tot oprichting van een historische kring. Waarschijnlijk was het in de Oosterschool, dat de heer Collard enkele mensen vroeg om zich te belasten met de oprichting van werkgroepen. Voor de werkgroep Oudheidkamer was dat in elk geval de heer Tieleman, bij wie belangstellenden zich konden opgeven.

De werkgroep Oudheidkamer kon overigens niet zo vlot van start gaan als de werkgroep Archeologie; men had immers ook met het Gemeentebestuur te maken. Per slot van rekening was alles wat er nog van de voormalige Oudheidkamer restte eigendom van de Gemeente.

Een eerste poging om belangstelling te wekken was een "stand" van de Historische Kring tijdens een boekenbeurs in de Speeldoos in oktober 1975. In een vitrine zag men o.a. schelpen, gevonden bij graafwerkzaamheden aan de Torenlaan. Leden en nieuwe leden van de Historische Kring (die overigens wel eerst hun kontributie moesten voldoen; boter bij de vis!) kregen daar een fotokopie van een kaart van Eemland en het Overkwartier van 't Sticht van Isaak Tirion.

Intussen mocht in de kelder van het Gemeentehuis door enkele mensen in kasten en kisten en tussen stellingen gekeken worden naar wat er nog restte van de voormalige Oudheidkamer. Dat kon alleen tijdens kantooruren, zodat dit voorrecht alleen aan gepensioneerden en huisvrouwen ten deel kon vallen. Bijeenkomsten van de groep vonden plaats aan een tafel (tussen ander publiek) in Astoria. Niet bepaald ideaal natuurlijk!

Toch werd het op 19 december 1975 's avonds in Astoria menens. Op de agenda stond behalve "bestuursverkiezing" en "plannen en activiteiten" ook "expositie Pauluskerk". Kort daarvoor was door de Archeologische Werkgroep tijdens een onderzoek naar de fundering van de Pauluskerk de ontbrekende helft van ~~het~~ doopvont gevonden.

Het bestuur werd: de heer P. Tieleman (voorzitter), de heer E. v.d. Steeg (penningmeester), de heer P. Jacobs (secretaris), mevrouw G.H. Grootendorst-Doornekamp (2e voorzitter) en de heer J. Kruidenier (2e secretaris).

En wat het belangrijkste was: er werd besloten een tentoonstelling over en rondom de Pauluskerk te organiseren! Wat het moest worden en hoe? Geen borden, geen vitrines, het materiaal moest nog uitgezocht!

Ik geloof dat verschillenden van ons er wel een hard hoofd in hadden, maar er kwam een oproep in de Baarnsche Courant. Dat leverde bij de volgende vergadering op 9 januari 1976 in de Speeldoos 4 nieuwe gezichten op, die overigens "blijvers" werden en al heel wat werk verzet hebben. Het probleem tentoonstellingsborden werd opgelost toen bleek, dat Ds. Van Waesbergen deze voor ons had. Vitrines? De heer C. v.d. Steeg maakte ze!

Spots? De heer Th. de Ruig kreeg ze voor ons van de winkeliersvereniging. Museum Flehite en partikulieren leenden ons materiaal. Raad en daad van de heer F. Beerbaum. De heer J. Roest verzorgde de tekeningen en met medewerking van de heren C. v.d. Steeg en J. v.d. Pol een maquette, door kinderen tijdens de tentoonstelling (en nu nog altijd door ons) "Christelijke blokkendoos" genoemd.

Intussen werd van Gemeentewege de beschikking verkregen over kelderruimte, die van buitenaf bereikbaar was, zodat we ook buiten de kantooruren konden werken. Vier mensen werden aangewezen, die elk een sleutel kregen en één van deze "sleutelfiguren" moest altijd aanwezig zijn indien er gewerkt werd.

We deelden de kelder met de mensen van het Rode Kruis, die er hun oefenavonden hielden. Behalve stoelen en tafels stond er dan ook een geraamte, een bed en hingen er diverse platen met allerlei inwendige organen. Verder was het bar stoffig (vloer, wanden en plafond van grijze cement of beton). Uitsluitend voor ons was er een klein vertrek, waarin het archief van de vroegere Oudheidkamer werd ondergebracht.

De tentoonstelling in de Pauluskerk werd een succes, een groot succes mogen we wel zeggen. Meer dan 2000 bezoekers. Succes boekten ook de diavoorstellingen door de heer Th. de Ruig en mevr. N. Kuyt-Smit in een door gordijnen afgeschoten hoek van de kerk.

Het zou te ver voeren om alle schenkers en helpers te noemen. Wat voor ons als groep het belangrijkste was: we hadden niet voor niets gezwoegd, de kollektie van de Oudheidkamer en de Historische Kring waren in de belangstelling gekomen en ... we hadden elkaar en elkaars capaciteiten leren kennen en waarderen.

Leuk was ook de samenwerking met de werkgroep Archeologie, die in feite door het vinden van de 2e helft van ~~het~~^{het} doopvont zo niet de aanleiding, dan toch wel de stoot tot deze tentoonstelling had gegeven.

Enkele maanden na de tentoonstelling legde de heer Tieleman het voorzitterschap neer; kort daarna trad ook de heer Jacobs als secretaris af. Gelukkig bleef hij bereid ook bij latere tentoonstellingen teksten voor ons te calligraferen.

Voorzitter en secretaris werden opgevolgd door 2e voorzitter en 2e secretaris, doch de 2e secretaris, de heer J. Kruidenier, had én bij de werkgroep Archeologie én in de redactie van "Baerne" al zoveel werk, dat hij het secretariaat van onze werkgroep moest neerleggen.

Mevrouw N. Kuyt-Smit volgde hem op met als 2e secretaris de heer E. Arnold, die gewoonlijk de vergaderingen notuleerde.

Mevrouw J. v.d. Brink-van Wijkvliet, intussen afgevaardigde in het Algemeen Bestuur, was 2e voorzitter geworden. Zij verzorgde samen met de heer Th. de Ruig de tentoonstelling betreffende August Janssen in het Cantonspark in september 1976.

In diezelfde week (opening Laanstraatpromenade) verzorgde het Algemeen Bestuur een tentoonstelling over de Laanstraat in het gebouw Christelijke Belangen, waar in de bovenzaal dia's van de heer Th. de Ruig en mevrouw Kuyt vertoond werden.

Tort nadien, in december 1976, was het 100 jaar geleden dat het postkantoor in het centrum van Baarn werd geopend op de plaats waar nu de leeszaal is gelegen. Reden voor ons om dit feit te herdenken met een kleine tentoonstelling in de leeszaal.

Het leek wel of we de smaak van tentoonstellingen te pakken hadden, want in maart 1977 werd de Sporthal geopend en de werkgroep Oudheidkamer was present met enkele borden met oude sportfoto's, grotendeels samengesteld door de heren V.d. Pol en De Ruig, die tevens voordoorstellingen over Baarns verleden op sportgebied verzorgden.

Intussen waren de overige leden van de werkgroep al enige tijd bezig met de voorbereidingen voor de tentoonstelling "Veertig jaar Koninklijke Familie in Baarn". Daar zaten heel wat haken en ogen aan i.v.m. de beveiliging. De door bemiddeling van de Intendant, de heer Van Dijk van 't Velde, van H.M. de Koningin en het Koninklijk Huisarchief in bruikleen verkregen voorwerpen moesten elke avond en ochtend naar en van het politiebureau komen. De eerste avond brachten we alles zelf, maar de medewerking van de politie was dermate, dat we de volgende dagen alles keurig met het politiebusje bezorgd kregen. Als we over de Oranjetentoonstelling spreken moeten we meteen aan de bank op de Brink denken, een initiatief van de werkgroep Oudheidkamer, eigenlijk het idee van mevrouw V.d. Brink. De onthulling vond plaats op Dinsdagmiddag door Burgemeester Miedema, die bovendien inmiddels bereid was gebleken onze tentoonstelling te openen. En we denken natuurlijk aan het filmpje van de Blijde Incomste op 14 april 1937, waarvoor de beide Oranjeverenigingen zorgden. Ook hier van alle kanten fijne medewerking. Met meer dan 2000 bezoekers was de tentoonstelling een grandioos succes.

Aan elke tentoonstelling komt echter een einde, zoals diverse mensen ondervonden die te laat voor de deuren van Christelijke Belangen stonden toen we al aan het einde waren. Maar wat was het leuk en wat een enthousiaste reacties kwamen er. En wat was onze penningmeester weer goed op dreef!

Behalve tentoonstellingen deden we intussen ook het "normale" werk. Was het in de eerste tijd zo dat het controleren van mappen in feite bestond uit doorlezen en verder niets, later werden diverse mappen gereorganiseerd, gegevens gerangschikt en op datum gelegd.

De heer E. Arnold werkte met Martin en Jan - in de wandeling "de jongens" genoemd - aan een eenvoudig documentatiesysteem voor onze bibliotheek, dat echter nog niet klaar is omdat de heer E. Arnold zijn werkzaamheden - ook als 2e secretaris, hij is inmiddels opgevolgd door de heer J. Blok - moest neerleggen i.v.m. zijn benoeming als leraar. De "jongens" werden ouder en kregen zoveel huiswerk dat ze moesten afhaken. Gelukkig is er nieuw bloed gekomen en hopen we komende winter dit karwei te klaren.

Maar intussen was het 1978 geworden en in maart van dat jaar was het 80 jaar geleden dat Prof. Franz Stracké overleed. Reden om het prachtige materiaal, dat in de Oudheidkamer aanwezig is, van en over de familie Stracké ten toon te stellen.

Posttentoonstelling 1976

Kinderwagen H.K.H.Prinses Anna Paulowna 1977

De firma Radstok was zo vriendelijk haar ruimte onder "t Rieten Dak" ter beschikking te stellen. Er werd in archieven gesnuffeld, beeldhouwwerken elders werden gefotografeerd (de heer V.d. Zee verrichtte daarvoor halsbrekende toeren op een gammel trapje in de R.K. Kerk op 't Zand in Amersfoort), kortom de map Stracké is nu aanzienlijk uitgebreid.

Het fraaie materiaal kwam prachtig uit. Vooral het meisje met geitje, dat u nu permanent in de hal van de Secretarie kunt zien staan. Het geheel werd vervolmaakt door de fijne bloemstukjes van de hand van mevr. A. v.d. Steeg-Jansen. In het najaar van 1978 lazen we in de Baarnsche Courant dat de werkgroep Oudheidkamer zou meewerken aan een tentoonstelling t.g.v. de opening van de Brinkstraat-promenade. Rare gewaarwording als je van niets weet! We overlegden hoe we dit bericht zouden rectificeren, keken ook eens in de Brinkstraat-map en vonden daarin zoveel leuk fotomateriaal, dat we besloten toch maar mee te doen met een drietal vitrines.

Onmiddels waren we met de voorbereidingen bezig voor de in februari 1979 te houden tentoonstelling van oude schoolplaten. De Waldheim Mavo leende zich hiervoor uitstekend en de houten wanden en muren van schoon metselwerk vormden een prachtige achtergrond. Op één ding hadden we niet gerekend. Het barre winterweer! Sommige scholen sloten zelfs enkele dagen, echter niet de Waldheim Mavo. En ondanks het barre weer toch nog honderden bezoekers en talloze leuke reacties.

En over onze werkruimte gesproken. Het Rode Kruis kreeg in de zomer van 1977 elders onderdak, zodat de kelder voortaan uitsluitend door de werkgroep gebruikt mocht worden. We kregen bovendien nog een tweetal vertrekken ter beschikking, zodat nu alle spullen van de voormalige Oudheidkamer konden worden overgebracht. Er is een ruimte met stellingen voor de schilderijen, een ruimte met kasten, kisten en stellingen voor diverse snuisterijen van klein tot groot en niet te vergeten natuurlijk onze archiefkamer. Dit laatste vertrek, dat uiteraard veel gebruikt wordt, evenals de grote werk- en vergaderruimte, is door de werkgroep geheel "opgeknapt". De Gemeente stelde verf ter beschikking, zodat wanden en plafonds er nu veel prettiger uitzien.

Dankzij het zuinig beheer van onze penningmeester kon vloerbedekking worden gelegd en van het Gemeentebestuur werd toestemming verkregen de grote werkruimte voortaan ook te gebruiken voor vergaderingen van het Algemeen Bestuur en van de Arwe.

Hoewel het misschien lijkt of we voornamelijk bezig zijn met de organisatie van tentoonstellingen, is er ook op ander gebied veel gedaan. Toen de werkgroep Interviews en Reportages werd opgeheven, voelde de werkgroep Oudheidkamer dit als een groot gemis. Veel oudere mensen die men ooit had willen interviewen, waren intussen al overleden. Er werd besloten zelf op kleine schaal interviews af te nemen. Weliswaar geen interviews geschikt voor een radio-uitzending, maar je kunt er later altijd nog in knippen en beter herhalingen op een bandje dan helemaal geen bandje, dachten we. We zijn nu erg blij dat we enkele bandjes hebben van gesprekken met o.a. de heer en mevrouw Hooyer, die resp. in juli en januari van dit jaar overleden zijn.

Een noodzakelijk iets is ook het uitknippen van artikelen en foto's uit couranten en tijdschriften en het bemachtigen van speciale voorwerpen of programma's (wanneer bijv. een Baarnse vereniging, kerkgenootschap, bejaardentehuis enz. jubileert).

Een heel enkele keer kan er iets aangekocht worden, boeken bijvoorbeeld of een in de kollektie ontbrekende gravure, ergens door de heer Kramer ontdekt. De heer Kramer belastte zich met het laten inlijsten van vele gravures, die her en der in mappen lagen.

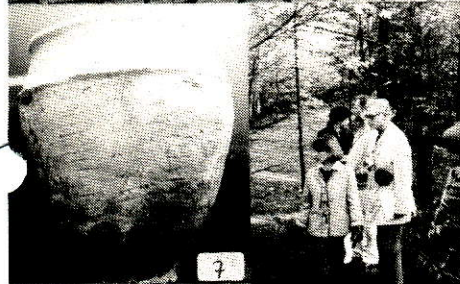
Eén wens is natuurlijk een speciale subsidie om eventuele aankopen te kunnen doen. Nu zijn er mogelijk nog prenten te verkrijgen, die straks helemaal onbetaalbaar worden. In dit en ook in andere opzichten hebben we echter alle medewerking van de Gemeente. Wethouder Teeling zou proberen een bedrag voor eventuele aankopen op de begroting te krijgen. Maar er bestaat natuurlijk ook nog een Bestek 81 en er moeten ook nog vele schilderijen gerestaureerd. Ja, ook dat is iets dat door toedoen van de werkgroep werd bereikt. Door de Gemeente werd voor 1979 een bedrag van f 7.000,-- uitgetrokken voor restauratie en we kunnen nu vol trots enkele doeken laten zien, die prachtig "uit de verf" gekomen zijn. We zijn het Gemeentebestuur - en met name ook de heer Van Westerlaak, die altijd met raad en daad klaar staat - dankbaar voor alle medewerking. Verder komen er nogal eens vragen van partikulieren of instellingen, die iets willen weten betreffende het verleden - we denken bijv. aan Staatsbosbeheer i.v.m. de restauratie van Kasteel Groeneveld - en moet er enig spuurwerk gedaan worden alvorens de vragen te kunnen beantwoorden.

Regelmatig komen - vooral tijdens en na tentoonstellingen - nieuwe aanwinsten voor de Oudheidkamer binnen. Mevrouw Van Honstede heeft al meer dan 100 voorwerpen ingeschreven. Er zijn boeken bij over het Oranjehuis, maar ook een parasolletje, merk- en verstellappen, een kopje met "Hotel Velaars" erop, een paar zilveren damesschoentjes met JB erop (uit de tijd dat Koningin en Prins trouwden), herinneringsborden, oorkonden enz.

Wanneer interessante kaarten of plattegronden worden ontdekt, proberen we - zo niet het origineel - een fotokopie daarvan te krijgen. De kaarten worden geregistreerd door de heer Braat.

Behalve werkavonden is er meestal één keer per jaar een soort kontaktavond. De werkgroepleden brengen dan ook hun familieleden mee en onder een hap en een snap worden bijv. films en dia's bekeken van de laatste tentoonstelling (waarin veelal ook familieleden hun aandeel hebben gehad). Ook draaien we wel dia's, waarvan we niet precies weten wat ze voorstellen, bijv. een villa die vreselijk bekend lijkt en die we toch niet kunnen lokaliseren. Gezamenlijk komen we er soms wel uit. Al met al toch wel dingen dachten we om bij de viering van het eerste lustrum even bij stil te staan. I.v.m. het aftreden van de heer G. Brouwer als algemeen voorzitter en waarneming door mevrouw G.H. Grootendorst-Doornekamp, is het voorzitterschap van de werkgroep overgegaan naar mevrouw J. v.d. Brink-van Wijkvliet. Onder haar voorzitterschap is de werkgroep al weer nieuwe activiteiten aan het voorbereiden, waaronder een kleine tentoonstelling t.g.v. de opening van het laatste stukje promenade eind oktober 1979 en volgend jaar mei een tentoonstelling van affiches uit de oorlogstijd.

1,2,3

DOOPVONT

4. EXCURSIE KALKAR EM XANTEN

5,6. PLAATSIING WILHELMINA BANK

7. EXCURSIE MUSEUM IN DEN BOSCH

8. LANDESAUFNAME HOGE ERP

9,13.

EXCURSIE TOTERFOOT

10. LANDESAUFNAME BIJ HUIS TER BEM

11. STRACKË TENTONSTELLING

12. EXCURSIE DRENTE

14. EXCURSIE LUNENBURGER HEIDE

5 JAAR ARCHEOLOGISCHE WERKGROEP

Een overzicht van het ontstaan en de groei van de archeologische werkgroep van de Historische Kring "Baerne".

Geboorte

"Uit de gehouden enquête is gebleken dat er belangstelling bestaat voor archeologie. Wie voelt ervoor de leiding op zich te nemen van een werkgroep die zich hiermee bezighoudt? Meneer Van Giffen, mevrouw Bijvanck, u hebt beide namen die in de archeologische wereld zeer bekend zijn. Wie wil als derde aan deze twee mensen worden toegevoegd? Meneer Braat? Goed, dan is hierbij het voorlopig bestuur van de werkgroep Archeologie van onze Kring geïnstalleerd. Dit waren de woorden van de heer Collard op de oprichtingsvergadering van de Historische Kring "Baerne" in 1974. Het was tevens de geboorte van onze archeologische werkgroep, later verkort tot Arwe. Ter plaatse werden de eerste leden ingeschreven. Binnen een jaar werd het voorlopig bestuur een definitief bestuur, waaraan Ankie Westerling als algemeen-adjunkt toegevoegd werd.

Ontwikkeling

Terugkijkend op de eerste, aarzelende schreden die de leden van de werkgroep zetten op de weg naar een goed funktionerende werkgroep, denken we onmiddellijk aan de eerste bijeenkomst die ten huize van Bart Braat gehouden werd op 16 april 1975. Daar werd een plan de campagne opgesteld. De belangrijkste punten waren: regelmatige bijeenkomsten, inleidingen (te houden door één van de leden), inventarisatie van publikaties over de voor-geschiedenis van Baarn en direkte omgeving en het opzetten van een tijdschrift.

In de loop der jaren is wel het één en ander veranderd. Bijeenkomsten vinden nog regelmatig plaats, helaas niet meer bij leden thuis, maar veel zakelijker, in de kelder van het Gemeentehuis. Dit bevorderde de werkzaamheid en duidde tevens aan dat het beginstadium voorbij was. De aanvankelijk onzeker optredende werkgroep met slechts één lid die tenminste iets van archeologie afwist, is geworden tot een kleine, democratische werkgroep, die nauw betrokken is bij het doen en laten van de Historische Kring, lid is van de Archeologische Werkgemeenschap Nederland (AWN), nauwe connecties onderhoudt met de afdeling Utrecht van de AWN, Vallei en Eemland (Amersfoort) en Naerdincklant (Hilversum).

Ook in kennis zijn de leden van de groep vooruitgegaan door het volgen van lezingen en kursussen en door het deelnemen aan excursies en zelfs weekends in het buitenland. Zoals al eerder werd gesteld kon dat vooruitgaan in kennis dan ook gemakkelijk plaatsvinden, daar slechts interesse in de archeologie de groep aaneensmeedt.

De eerste lezing, in 1975 door de werkgroep georganiseerd, vond plaats in Kasteel Groeneveld. De heer Van Tent, provinciaal archeoloog in dienst van de Rijksdienst voor Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB), bracht ons voor het eerst in aanraking met de archeologie door het vertonen van dia's en door het vertellen van de eerste aspecten waarmee men rekening dient te houden.

Inmiddels, via contacten van Noortje Bijvanck met mevrouw Offermans, lid van de reeds jarenlang zeer goed functionerende werkgroep Naerdincklant, werden wij in de gelegenheid gesteld mee te helpen bij opgravingen, die verricht werden in Blaricum, om fundamente van "Slot Ruysdael" bloot te leggen. Daartoe werd om 9 uur verzameld op de Brink, vanwaar eerst per auto, later zelfs op de fiets, vertrokken werd naar Blaricum. Daar werden wij ingewijd in het gebruik van bats, stoffer, meetlinten e.d. en raakten wij enigszins gewend aan koude. Tevens leerden wij de kameraadschap kennen, die dit soort evenementen met zich meebrengt.

Op den duur verlangde de werkgroep naar een eigen projekt, hetgeen door Jan Roest opgezet werd, nl. het zoeken naar de aansluiting van de fundaties van de oorspronkelijke Pauluskerk met die van latere uitbreidingen. Deze aansluitingen vonden wij, maar tevens vonden wij de ontbrekende helft van ~~het~~ doopvont van de kerk. Een sensatie voor de werkgroep. De kranten stonden er vol van, onze naam was op slag bekend bij alle Baarnaars.

Om erachter te komen wat er nu wel in de omgeving van Baarn aan prehistorie te vinden was, trokken Flud van Giffen en Noortje Bijvanck de stoute schoenen aan en brachten een bezoek aan de ROB, alwaar zij inzage kregen in de dokumentatie van deze dienst over onze omgeving. Gewapend met allerhande gegevens is het plan opgevat Landesaufnahmen uit te voeren. Alvorens het zo ver was, is nog deelgenomen aan verschillende excursies, waaronder die naar Wijk bij Duurstede (Dorestad). Tevens is er door enkele leden van de groep gezocht naar fundaties van de voormalige standerd molen aan de Eem. Er werden behalve fundatieresten ook nog een korenvorkje, een gevelanker en verschillende aardewerken scherven gevonden.

De oprichting van ons "clubblad" was inmiddels een feit. Hieraan zijn de namen van Jojada Verrips (onze voorzitter van 8 oktober 1975 tot 23 september 1976) en Noortje Bijvanck onverbreekelijk verbonden. In april 1976 werd besloten de Vuursteenkoerier op te laten gaan in een algemeen blad voor de Historische Kring. "Baerne" werd de nieuwe naam, Noortje Bijvanck bleef in de redactie.

In 1976 verzorgde Hans Fokkens de cursus "Inleiding tot de Archeologie". Op vele punten stond Hans Fokkens ons met raad en daad terzijde. Hij zorgde er ook voor dat leden van onze werkgroep konden deelnemen aan excursies van de AWN-Utrecht naar de Lünenburgerheide. Ook de cursus archeologie, die eind 1976 gehouden werd in samenwerking met de Volksuniversiteit was voor een groot deel zijn werk, daarbij zeer goed terzijde gestaan door Ankie Westerling.

Vondst Urn 1979.

Vondst Doopvont 1975.

Excursies zijn in 1976 nog gemaakt naar het museum in Ketelhaven en naar Schokland (waar, op de juist omgeploegde akkers, zo heerlijk veel scherven gevonden werden dat niemand naar huis wilde terugkeren) en naar het Rijksmuseum voor Oudheden in Leiden.

De archeoloog, Dr. Bakker (in Baarn wonend), leerde ons het één en ander over hunebedden op een bijeenkomst bij Bart Braat thuis.

De Landesaufnahmen, die wij reeds eerder noemden, zijn gestart op 3 oktober 1976. Eerst werd de gerestaureerde grafheuvel achter de camping "De Zeven Linden" bezocht, waarna het gebied ten oosten van Kievitsdal systematisch werd onderzocht. Dit projekt werd slechts onderbroken door een onderzoek naar de fundamente van de riddershofstede Grimmestein. Aangezien de pachter van het desbetreffende gebied het graven van proefsleuven niet goedkeurde, werden wij gedwongen van dit projekt af te zien.

Het volgende jaar, 1977, kreeg de werkgroep toestemming van H.M. de Koningin een onderzoek te verrichten naar de fundatie van huize "De Eult" in het Kroondomein.

Het ROB weigerde echter de toestemming hiervoor, zodat na enkele "prikakties" ook dit projekt stopgezet moest worden. Nu konden de Landesaufnahmen weer rustig voortgezet worden. Op 2 april kregen wij van de heer Van Tent toestemming proefsleuven te graven in drie geheel verstoorte heuvels in het bos van Pijnenburg. Ook de eigenaar van dit gebied keurde dit plan goed en op 16 april werd hiermee aangevangen. Reeds in dat zelfde jaar werden weer excursies georganiseerd om nog meer kennis en inzicht te vergaren. Ditmaal bezochten wij de gerestaureerde grafheuvels in Toterfaut-Halve Mijl in Brabant en het museum in 's-Hertogenbosch. Enkele maanden later waren in Drente de Papeloose Kerk, het museum te Assen en het Flinthuis te Borger aan de beurt.

Ook dit jaar werd door de AWN-Utrecht o.l.v. Hans Fokkens een reis georganiseerd naar de Lünenburgerheide.

Het enthousiasme van de leden van onze werkgroep was wederom zeer groot. Wij kwamen niet alleen veel meer aan de weet over de prehistorie, maar tevens maakten wij kennis met mensen met, net als wij, een enorm gevoel voor historische waarden en een onbegrensde zucht naar het vinden van vuurstenen voorwerpen.

Een archeologisch-geologisch weekeinde werd georganiseerd naar Gerolstein in de Eifel. Ook werden de vuursteenmijnen te Rijckholt bezocht. Beide evenementen eveneens op uitnodiging van de AWN-Utrecht.

Naar aanleiding van het vinden van enige scherven bij ons onderzoek naar grafheuvels achter Groot Kievitsdal gaf Hans Fokkens ons bij hem thuis les in het opmeten en intekenen van vondsten.

Het jaar 1978 kenmerkte zich vooral door nieuwe vondsten bij het graven van proefsleuven in de drie verstoorte heuvels op het Hoge Erf (achter Groot Kievitsdal).

Na in het begin van dat jaar reeds enige scherven en crematieresten gevonden te hebben kwam, door instorting van een sleuf, een komplette urn bloot te liggen. De grond erom heen hebben wij onmiddellijk gestut met hout en de urn afgedekt met plastic en zand.

Op 8 september 1978 werd de urn o.l.v. de heer Van Tent door het ROB verwijderd en naar Amersfoort gebracht. Nu was wel duidelijk dat wij met grafheuvels te maken hadden. Het bewijs was door ons dus geleverd, zodat na de profielen van de sleuven ingetekend te hebben, wij de proefsleuven konden dichtten.

Van groot belang was ook de scherf van een Veluwe klok-beker, die Anneke Hartwig dat jaar vond in een omgeploegd veld bij de Lage Vuursche.

Behalve de werkzaamheden op het Hoge Erf, 's zondags-ochtends om de twee weken, vergaderde de werkgroep 10 x en werden er acht excursies georganiseerd.

Bezocht werden de Etruskententoonstelling in het Rijksmuseum van Oudheden te Leiden, de steden Xanten en Kalkar, waarbij in Xanten de restauraties van de Romeinse stad met stadswal en amphitheater werden bekeken, het Thermenmuseum in Heerlen en het archeologisch reservaat te Stein. Ook dit jaar werd wederom deelgenomen aan de excursie naar de Lüneburgerheide. Aan het einde van het jaar brachten wij een bezoek aan een tentoonstelling in Houten. Vondsten werden getoond uit de opgeworpen plaats waar eens het castellum Vechten heeft gestaan. Verschillende leden van onze werkgroep hadden zelf al eens gezocht in de opgeworpen en verplaatste grond. Ook de kerk in Elst bezochten wij. Onder deze kerk bevindt zich het restant van een Romeinse tempel. In het museum Nairac te Barneveld bekeken wij een uitgezochte kollektie prehistorische vondsten. Het jaar werd afgesloten met een bezoek aan de tentoonstelling "Een Romeins huis te Amsterdam" in het Allard Pierson Museum. Natuurlijk gingen wij nog even een kijkje nemen bij de voorwerpen, gevonden tijdens de metro-werkzaamheden. Het enige probleem bij het maken van uitstapjes was het vervoer.

Naast al deze excursies werd slechts één lezing gehouden en wel door de heer Van Dijk van de AWN-Utrecht over bodemvondsten.

Na dit zeer actieve jaar valt 1979 misschien iets tegen. De veldwerkzaamheden konden wegens de zware winter pas ver in het jaar van start gaan. De heuvels op het Hoge Erf zijn in hun oude staat teruggebracht. Zelfs bladeren en dennenaalden zijn hierbij niet vergeten. De bus van Hans Fokkens met inhoud zullen wij missen. Op 1 juli namen wij afscheid van dit projekt, dat ons zo lang geboeid heeft. Aan excursies kunnen wij tot nu toe vermelden: een bezoek aan Wijchen en Nijmegen. In Wijchen leidde de stadsarchivaris ons rond door het prachtig gerestaureerde kasteeltje/raadhuis. In het ernaast gelegen koetshuis was een archeologische kollektie tentoongesteld, waaronder de vondst uit het vorstengraf. Dit kleine, maar interessante museum is genoemd naar de amateur-archeoloog en kousenfabrikant Frans Bloemen. In Nijmegen werd het museum Kam bezocht. De in april geplande excursie naar de tentoonstelling "Goden en Pharao's" kon niet doorgaan wegens gebrek aan vervoer. Velen hebben echter op eigen gelegenheid op andere momenten de tentoonstelling bezocht. Lezingen zijn gehouden in januari door de heer Bakker over opgravingen te Hoogkarspel en door Hans Fokkens in februari en maart over Landesaufnahmen. De groepsgewijze veldverkenningen die daarop hadden moeten aansluiten, zijn echter ten tijde van dit schrijven nog niet van de grond gekomen.

Wij hopen dat er dit jaar nog minstens één excursie georganiseerd kan worden.

Slot

Hoewel er na het glorieuze jaar 1978 een kleine inzinking te bespeuren valt en een hergroepering in de werkgroep plaatsvindt, garanderen de plannen voor de toekomst een blijvende band tussen de leden van onze kleine werkgroep. Trouwens, het jaar is nog niet ten einde.

TERUGBLIK EN VOORUITZIEN

Historische verenigingen, historische tijdschriftjes, ze verrijzen bijna als paddestoelen uit de grond. Er is allerwege een hang naar het oude te konstateren. Niet alleen antiek is in, ook grootmoeders tijd en haar spulletjes. Nostalgie viert hoogtij.

Zo is ook het klimaat voor een vereniging als de onze bijzonder gunstig. Hoe lang deze tendens zal aanhouden kan natuurlijk niemand zeggen, maar als bestuur van de Historische Kring "Baerne" durven we unaniem te beweren dat onze vijf jaar geleden opgerichte vereniging haar levensvatbaarheid zeer zeker bewezen heeft.

Na vijf jaar bloeit de vereniging; er zijn nu twee actieve werkgroepen, er worden regelmatig lezingen en excursies georganiseerd, er is ons blad "Baerne" en ... buitenstaanders weten onze vereniging te vinden. Kortom we zijn er en zijn niet meer weg te denken.

De werkgroepen zijn elk actief op hun eigen terrein. De Arwe is voortdurend attent op graafwerkzaamheden in en om onze gemeente en bijzonderheden die zich daarbij zouden voordoen. Veldverkenningen en excursies worden regelmatig door en voor de leden georganiseerd, terwijl goede kontakten bestaan met de Rijksdienst voor Oudheidkundig Bodemonderzoek in Amersfoort en zusterverenigingen van de Archeologische Werkgemeenschap Nederland. De werkgroep Oudheidkamer tracht niet alleen de bestaande kollektie zo goed mogelijk te (doen) conserveren, maar ook nieuwe voorwerpen en gegevens toe te voegen. Door de verschillende tentoonstellingen heeft deze groep al dusdanig aan de weg getimmerd, dat ouderen en schoolkinderen, partikulieren en verenigingen, de weg naar de kelder of anders de telefoon van de leden weten te vinden.

Wat nu de toekomst van onze vereniging betreft: het beleid van het bestuur zal erop gericht dienen te zijn de historische betekenis van Baarn voor een ieder gestalte te geven. Evenals in het verleden zal getracht worden dit te realiseren door middel van lezingen, excursies en tentoonstellingen, uiteraard in overleg en in samenwerking met de beide werkgroepen. Ook in dit kader passende kursussen zullen, evenals dit reeds in het verleden het geval was, al dan niet in samenwerking met anderen worden georganiseerd. Uiteraard blijft het bestuur aandacht schenken aan het behoud van voor Baarn belangrijke monumenten en historische gebouwen.

Nog te weinig aandacht werd geschonken aan de noodzakelijkheid tot archiefonderzoek. In verschillende archieven moet nog een schat aan gegevens over onze streek en ons dorp te vinden zijn. Mogelijk kan in de komende jaren een groep belangstellenden worden gevormd, die hier gezamenlijk de schouders onder willen zetten.

Zonder al te optimistisch te willen zijn moet in de komende vijf jaar naar onze mening het aantal leden - en zeker het aantal actieve leden - toch verdubbeld kunnen worden. Wat dit laatste betreft moet ons van het hart, dat de kommunikatie tussen bestuur en die leden die niet tot een werkgroep behoren, eigenlijk alleen tot stand kan komen tijdens lezingen, excursies, de jaarvergadering en (éénzijdig) via "Baerne". Is dat voldoende, zo vragen wij ons af.

Het zou zo fijn zijn indien meer ideeën en initiatieven van de leden zouden komen. We weten dat jaarverslagen gewoonlijk geen bijster interessante stof bieden, maar jaarvergaderingen zijn wel erg belangrijk. Al is inspraak niet zo zeer een historisch maar eerder een modern begrip, wij menen dat het toch uitermate belangrijk is, dat al onze leden hun wensen en ideeën te kennen geven. En wat zou het ook prettig zijn indien er meer kandidaten voor bestuursfuncties komen. Niet dat wij, bestuursleden, onze taken niet met animo zouden vervullen. De samenwerking in het huidige bestuur kan niet anders dan goed genoemd worden. De verschillende taken die onder de leden verdeeld worden, worden met enthousiasme uitgevoerd en hoewel twee leden een waarnemende functie hebben, werken allen samen als een eenheid.

Alle bestuursleden zijn echter stuk voor stuk tevens aktieve figuren in de werkgroepen en zeker enkelen onder ons zouden het alleen maar toejuichen als anderen bereid zijn hun bestuurlijke taak of een gedeelte daarvan over te nemen.

Dankbaar zijn wij het Gemeentebestuur dat het ons sinds geruime tijd huisvesting heeft geboden en dat op ons verzoek fondsen beschikbaar komen voor o.a. restauratie van in de Oudheidkamer aanwezige schilderijen.

Wij hopen dat de prettige verstandhouding met Gemeente en andere openbare instanties, verenigingen, scholen, de Baarnsche Courant en vele partikulieren ook in de toekomst gekontinueerd zal worden.

Het initiatief dat de heer Collard destijds nam en de na vijf jaar bereikte resultaten geven ons aanleiding met vertrouwen op de ingeslagen weg voort te gaan. Meedenken - en waar mogelijk meewerken - van alle leden is daarbij nodig. Wij moeten het allemaal samen doen!

Het Bestuur.

EPILOOG

Aan het slot van dit lustrumnummer wil de redaktie alle leden van de Historische Kring "Baerne", die gedurende deze 5 jaar actief hebben meegewerkt aan het opbouwen van onze vereniging, hartelijk bedanken voor het vele werk dat door hen is verzet.

Wij noemen geen namen uit angst sommigen te vergeten. Iedereen weet echter dat van de ± 200/45 leden van onze vereniging slechts een gering aantal zich ook daadwerkelijk actief heeft ingezet. De redaktie krijgt echter wel eens de indruk, dat deze ± 20 aktieve leden te zwaar worden belast.

Willen we een volgend lustrum vieren, dan hebben wij de hulp nodig van meer mensen. Probeert u geen papieren lid te zijn maar een aktief lid.

Hoe kunt u onze vereniging helpen?

Door lid te worden van één van de werkgroepen of door insturing van kopij aan de redaktie van dit blad.

De redaktie opent hiervoor voortaan een speciale rubriek "ingezonden". Alle kopij is van harte welkom!

Tot slot feliciteert de redaktie de Historische Kring "Baerne" met haar eerste lustrum en hoopt ze dat de Historische Kring nog een lang en voorspoedig leven beschoren zal zijn.

De Redaktie.